

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Β: ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΣΥΝΟΧΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ:
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΗ**

ΜΕΛΕΤΗ

Σύνοψη

Η παρούσα μελέτη παρέχει στοιχεία στην Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ποιότητα των εκπαιδευτικών στα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Αξιολογεί την κατάσταση της αρχικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών, της υποστήριξης κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης στην Ευρώπη όσον αφορά τους μεμονωμένους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές των εκπαιδευτικών. Αναφέρεται ο βαθμός στον οποίο τα εν λόγω υποσυστήματα που αφορούν τη συνεχή εκπαίδευση των εκπαιδευτικών συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων στις σχολικές τάξεις, στο σχολείο και σε επίπεδο συστήματος. Η έκθεση λαμβάνει υπόψη τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα κατόπιν προηγούμενων συστάσεων. Η μελέτη ολοκληρώνεται με συστάσεις πολιτικής σχετικά με την περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας διδασκαλίας μέσω της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ

Panteia: K. Johan Bokdam, κυρία Inge van den Ende
Ockham IPS: K. Simon Broek

ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

Κυρία Ana Maria Nogueira
Θεματικό Τμήμα Β: Διαρθρωτική Πολιτική και Πολιτική Συνοχής
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
B-1047 Βρυξέλλες
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

ΒΟΗΘΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Κυρία Lyna Pärt

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Πρωτότυπο: EN
Μεταφράσεις: DE, FR, EL

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ

Για να επικοινωνήσετε με τον Τομέα Πολιτικής ή να εγγραφείτε συνδρομητές στο ενημερωτικό δελτίο του, στείλτε μήνυμα στο:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2014
© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014

Το παρόν έγγραφο είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο στην ακόλουθη διεύθυνση:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ΑΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΘΥΝΗΣ

Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο αποτελούν αποκλειστική ευθύνη των συντακτών και δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη την επίσημη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η αναπαραγωγή και η μετάφραση για μη εμπορικούς σκοπούς επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι γίνεται μνεία της πηγής και ο εκδότης έχει ενημερωθεί και του έχει αποσταλεί αντίγραφο.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Στόχος της μελέτης

Οι εκπαιδευτικοί είναι ο πιο σημαντικός ενδοσχολικός παράγοντας ο οποίος επηρεάζει την ποιότητα της μάθησης των μαθητών. Στην παρούσα μελέτη ακολουθείται πολυεπίπεδη προσέγγιση όσον αφορά την ποιότητα των εκπαιδευτικών στην οποία η κατάρτιση και η επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών είναι καθοριστικής σημασίας για την μάθηση των μαθητών και για τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα.

Οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν μεγάλη ποικιλία προκλήσεων όσον αφορά τη διδασκαλία και την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας, καθώς και όσον αφορά την αύξηση των κοινωνικών απαιτήσεων για εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα. Αυτό απαιτεί συστημικές αλλαγές στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού, και, παράλληλα, μεγαλύτερη έμφαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

Τα κύρια ερωτήματα της παρούσας μελέτης είναι: (1) σε ποιον βαθμό τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών εξυπηρετούν τον σκοπό τους επί του παρόντος και (2) πώς μπορεί να συμβάλει η βελτίωση της αρχικής και συνεχούς εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση των τρεχουσών και των μελλοντικών προκλήσεων.

Η παρούσα μελέτη διερευνά τον τρόπο με τον οποίο οι εθνικές στρατηγικές που έχουν καθοριστεί για τη βελτίωση της ποιότητας των εκπαιδευτικών συνδέονται αφενός με τα διάφορα στάδια της σταδιοδρομίας των εκπαιδευτικών και αφετέρου με τη συνεχή εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών θεωρείται ότι περιλαμβάνει τρία στάδια: την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, την υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη.

Η μελέτη βασίζεται σε επισκόπηση της διαθέσιμης βιβλιογραφίας και εγγράφων πολιτικής, σε συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενους φορείς σε επίπεδο ΕΕ και σε ενδεδειγμένες ανά χώρα αναλύσεις βάσει συνεντεύξεων με δασκάλους, εκπαιδευτές εκπαιδευτικών, διαχειριστές προγραμμάτων αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, φοιτητές και φορείς χάραξης πολιτικής σε επτά κράτη μέλη (Αυστρία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Λιθουανία και Φινλανδία).

Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει συμπεράσματα που αφορούν τις εξελίξεις σε επίπεδο ΕΕ:

- Σε επίπεδο ΕΕ, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών αποτελεί υψηλή προτεραιότητα, έχουν δε εκπονηθεί πολλές χρήσιμες μελέτες και εγχειρίδια. Ωστόσο, είναι δύσκολο να διαπιστωθούν οι άμεσες πρακτικές επιπτώσεις.
- Σε γενικές γραμμές, οι εθνικές μεταρρυθμίσεις συνάδουν με τις συστάσεις των εγγράφων της ΕΕ. Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών αποτελεί υψηλή προτεραιότητα σε πολλές χώρες, ενώ οι μεταρρυθμίσεις στοχεύουν γενικά στην αντιμετώπιση των προκλήσεων.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει συμπεράσματα που αφορούν τις προκλήσεις και τις μεταρρυθμίσεις:

- Οι προκλήσεις σε επίπεδο σχολικής τάξης αντιμετωπίζονται από όλες τις δομές (αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και συνεχής επαγγελματική εξέλιξη). Εντούτοις, οι μεταρρυθμίσεις πολιτικής επικεντρώνονται κυρίως στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και σε μικρότερο βαθμό στην υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και στη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη.
- Οι προκλήσεις σε σχολικό επίπεδο δεν αντιμετωπίζονται μέσω πολιτικών εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών. Οι εν λόγω προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά μέσω άλλων μεταρρυθμίσεων πολιτικής που σχετίζονται με τις συνθήκες εργασίας και την οργάνωση του σχολείου (πόροι).
- Οι προκλήσεις σε επίπεδο συστήματος αντιμετωπίζονται μέσω μεταρρυθμίσεων στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, ωστόσο έχουν σχέση και με άλλους τομείς πολιτικής (συνθήκες εργασίας, δημοσιονομικά πλαίσια, αντιλήψεις όσον αφορά το επάγγελμα του εκπαιδευτικού).

Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει συμπεράσματα που αφορούν τις δομές κατάρτισης των εκπαιδευτικών και τις στρατηγικές μεταρρυθμίσεων:

- Οι μεταρρυθμίσεις επικεντρώνονται κυρίως στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Σε γενικές γραμμές, όταν θεωρείται ότι έχει εξασφαλιστεί η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, δίνεται μεγαλύτερη προσοχή, όσον αφορά τις πολιτικές, σε άλλα σημεία της συνεχούς εκπαίδευσης. Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών σπανίως ερμηνεύεται ως διαδικασία συνεχούς εκπαίδευσης στην οποία περιλαμβάνονται η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, η υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη. Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται έλλειψη συντονισμού μεταξύ των δομών (ποια δομή στοχεύει στην εκάστοτε πρόκληση).
- Τα προγράμματα αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των χωρών που μελετήθηκαν, ανάλογα με τις εθνικές αντιλήψεις για το τι συνιστά έναν καλό εκπαιδευτικό. Σχετικά με το εν λόγω θέμα, κάθε μεταρρύθμιση στον τομέα της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών εγείρει πολλές πολιτικές και κοινωνικές συζητήσεις.
- Η υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας έχει αποκτήσει εξέχουσα θέση στο θεματολόγιο πολιτικής. Ωστόσο, σε πολλές χώρες οι προσεγγίσεις δεν παρουσιάζουν επαρκή ανάπτυξη.
- Στις περισσότερες χώρες παρέχεται συνεχής επαγγελματική εξέλιξη. Εντούτοις, παρατηρείται γενική έλλειψη κινήτρων για την εγγραφή σε προγράμματα συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης (που αφορούν επαγγελματική άνοδο), σε συνδυασμό με μεμονωμένα εμπόδια διαθεσιμότητας όσον αφορά τη συμμετοχή.

Συστάσεις

Μπορούν να διατυπωθούν αρκετές συστάσεις ώστε να διασφαλιστεί ότι θα υπάρχουν οι δομές κατάρτισης των εκπαιδευτικών που θα τους βοηθήσουν να αντιμετωπίσουν τις σχετικές προκλήσεις.

Σύσταση 1 (προς ευρωπαϊκούς, εθνικούς, τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς, σχολεία και εκπαιδευτικούς): **Προσέγγιση της κατάρτισης των εκπαιδευτικών ως διαδικασίας συνεχούς εκπαίδευσης στην οποία περιλαμβάνονται η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, η υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της διδακτικής πρακτικής.** Σε αυτό το πλαίσιο, οι συνιστώμενες ενέργειες είναι:

- Ενσωμάτωση της παροχής υποστήριξης κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και της παροχής συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης σε διαύλους συνεχούς μάθησης, με βάση προηγούμενα στάδια της διαδικασίας συνεχούς εκπαίδευσης.
- Εξασφάλιση διαφάνειας όσον αφορά την υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη με σκοπό την καλύτερη σύνδεση της παροχής τους.
- Εξασφάλιση διαφάνειας όσον αφορά τις προσδοκίες των εργοδοτών σχετικά με τη συνεχή εξέλιξη των εκπαιδευτικών.

Σύσταση 2 (προς εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς, σχολεία και εκπαιδευτικούς): **Κατά την ανάπτυξη και την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα που έχουν ήδη επιτευχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με την κατάρτιση των εκπαιδευτικών.** Οι συνιστώμενες ενέργειες είναι:

- Χρήση της σχετικής βιβλιογραφίας της ΕΕ προκειμένου να τεθούν συγκεκριμένα ζητήματα στο εθνικό θεματολόγιο (υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και συνεχής επαγγελματική εξέλιξη)
- Αξιοποίηση των σχετικών εγγράφων για την ανάπτυξη δομών με σκοπό την υποστήριξη κατά την έναρξη της σταδιοδρομίας και τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη, σε εθνικό, τοπικό ή σχολικό επίπεδο.

Σύσταση 3 (προς εθνικούς και τοπικούς/σχολικούς ενδιαφερόμενους φορείς): **Οι μεταρρυθμίσεις στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών πρέπει να συνάδουν με τις μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση του σχολείου και στις συνθήκες εργασίας. Επιπλέον, οι χρηματοδοτικοί πόροι θα πρέπει να επαρκούν για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων.** Σε αυτό το πλαίσιο, οι συνιστώμενες ενέργειες είναι:

- Υποστήριξη της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών μέσω της ανάπτυξης ελκυστικών επιλογών κατάρτισης.
- Δημιουργία κινήτρων για μάθηση με την ενίσχυση της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού στα σχολεία και τη σύνδεση της συνεχούς εξέλιξης με τη σταδιοδρομία του εκπαιδευτικού.
- Αναπροσαρμογή των συνθηκών εργασίας, της σχολικής οργάνωσης και της σχολικής νοοτροπίας με στόχο τη δημιουργία πιο διαφοροποιημένων διαύλων σταδιοδρομίας, τη δημιουργία κινήτρων για ενδοσχολική συνεργατική μάθηση και την παροχή περισσότερου χρόνου στους εκπαιδευτικούς για καθήκοντα που σχετίζονται με τη σχολική εξέλιξη.

Διασφάλιση ότι κατά την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων οι χρηματοδοτικοί πόροι επαρκούν για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής.